

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Kiertotalouspaketti 2018

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Kiertotalouspaketti 2018 (E 5/2018 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Merja Saarnilehto, ympäristöministeriö
- EU-erityisasiantuntija Jussi Soramäki, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Erja Fagerlund, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtaja Mari Pantsar, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- johtava asiantuntija Henrik Österlund, Motiva Oy
- osastopäällikkö Päivi Paakkarinen, Neste Oyj
- ympäristöasiantuntija Maija Heikkinen, Metsäteollisuus ry
- asiantuntija Minna Annala, Muoviteollisuus ry
- suojelupäällikkö Jouni Nissinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Bioenergia ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio julkaisi kiertotalouden toisen ns. minipaketin 16.1.2018. Paketin keskeiset osat ovat EU:n muovistrategia, tiedonanto kemikaali-, tuote- ja jätelainsäädännön rajapinnoista ja tiedonanto kiertotalouden seurantakehikosta sekä näiden yhteydessä annettu alusjätedirektiiviä koskeva muutosehdotus. Paketin yhteydessä komissio julkaisi myös kriittisiä raaka-aineita koskevan raportin sekä selvityksen oxohajoavista muoveista.

Valiokunnan lausunto TaVL 10/2018 vp

Lainsäädännön näkökulmasta paketti koskee kemikaali-, tuote- ja jäterajapintoja, mikromuoveja sekä muovipakkausjätettä. Paketti ei näiden osalta vielä sisällä varsinaisia säädösehdotuksia. Komissio valmisteleekin parhaillaan pakettiin sisältyvää lainsäädäntöehdotusta kertakäyttömuoveista, joka on määrä julkaista vielä loppukeväästä.

Lisäksi pakettiin sisältyy laaja joukko muita toimenpiteitä, mm. kampanja sidosryhmille vapaaehtoisten lupauksen antamiseksi kierrätysmuovin käytön lisäämiseksi.

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää EU:n uutta kiertotalouspakettia tervetulleena ja katsoo, että EU:n muovistrategia samoin kuin materiaalien kierrätykseen ja niiden sisältämien haitallisten aineiden hallintaan liittyvä kemikaali-, tuote- ja jätelainsäädäntöjen keskinäisten yhteyksien (rajapintojen) tarkastelu ovat kiertotalouden vauhdittamisessa keskeisiä ja odotettuja aloitteita.

Suomi pitää tärkeänä muovijätteen ja -roskan aiheuttamien ongelmien hillintää, muovien uudelleenkäytön ja kierrätyksen tehostamista sekä nämä mahdollistavaa parempaa tuotesuunnittelua. Samalla on tärkeää vahvistaa toimia turvallisten ja kustannustehokkaiden kierrätysmarkkinoiden luomiseksi ja luoda edellytyksiä uusille innovaatioille ja investoinneille. Suomi korostaa mahdollisten korvaavien materiaalien roolia muoviongelman ratkaisussa ja pitää niihin liittyviä kehittämistoimia tervetulleina.

Merten roskaantumiskysymys ja siihen liittyvä kansainvälinen yhteistyö Itämeren alueella on niin ikään Suomelle erittäin tärkeä.

Suomi pitää EU:n muovistrategiaa tärkeänä aloitteena, mutta kuitenkin vasta ensivaiheen avauksena muoviongelman hillitsemisessä, mikä edellyttää jatkotoimia kansallisesti ja EU-tasolla.

Kemikaali-, tuote- ja jätelainsäädäntöjen tarkastelujen osalta Suomi pitää komission esittämiä kysymyksiä relevantteina ja hyvänä pohjana jatkokeskusteluille.

Suomi pitää kiertotalouden seuraamista tärkeänä. Olemassa olevan tilastoperustan yhtenäistäminen on edelleen haaste.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen tausta

Komission kiertotalouspaketti 2018 on osa laajaa vuonna 2015 julkaistua EU:n kiertotalouden toimintasuunnitelmaa. Nyt käsiteltävän paketin osista keskeisimpiä ovat EU:n muovistrategia ja tiedonanto kemikaali-, tuote- ja jätelainsäädännön rajapintatarkastelusta. Pakettiin kuuluvat myös tiedonanto kiertotalouden seurantakehikosta, alusjätedirektiiviä koskeva ehdotus sekä raportit oxo-muoveista ja kriittisistä raaka-aineista.

Valiokunnan lausunto TaVL 10/2018 vp

Talousvaliokunta on useissa asiayhteyksissä korostanut kiertotalouden merkitystä talouden rakenteen uudistamisen ja ilmastotavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta ja painottanut aihealueen merkitystä Suomen EU-vaikuttamisessa. Nyt käsiteltävänä oleva paketti tulee nähdä osana laajaa kiertotalouden kokonaisuutta.

EU:n muovistrategiasta

EU:n muovistrategia on laaja tiedonanto, johon sisältyy myös aloitteita lainsäädäntöehdotusten valmistelemiseksi. Strategian tavoitteena on vähentää muovijätteen ja -roskan haitallisia vaikutuksia elämälle ja ympäristölle. Muovijäte ja sen erityisesti merille aiheuttama kuormitus on noussut laajaksi globaaliksi ongelmaksi, ja strategian tarkoituksena on puuttua ongelmaan erityisesti tehostamalla muovin talteenottoa, uudelleenkäyttöä ja kierrätystä. On huomionarvoista, että muovin tuotannon odotetaan kaksinkertaistuvan seuraavan 20 vuoden aikana, ja myös EU:ssa muovijätteen kierrätyspotentiaali on suurelta osin hyödyntämättä. Alle 30 prosenttia EU:n alueella syntyvästä muovijätteestä kerätään kierrätystä varten, ja kierrätysmuovin käyttö on vähäistä, alle 6 prosenttia muovin käytön tarpeesta. Talousvaliokunta pitää muovistrategian tavoitteita kannatettavina. Samalla valiokunta korostaa, että laajuudestaan huolimatta strategia ei ole tyhjentävä tai riittävä vastaus muovijätteen aiheuttamiin ongelmiin.

Muovistrategiassa on kyse samalla sekä ympäristötavoitteiden että kiertotalouden innovaatioiden ja investointien edistämisestä. Tässä keskeiseen asemaan nousevat myös Suomelle tärkeät biopohjaiset materiaalit. Alan markkinoiden kehityksen kannalta olisi tärkeää päästä EU:n tasolla riittävän yhtenäiseen, mahdollistavaan sääntelyyn ja standardeihin. Ratkaisevaa on, millaiseksi strategian tavoitteiden pohjalta toteutettavien lainsäädäntö- ja politiikkatoimien sisältö lopulta muotoutuu ja miten niiden täytäntöönpanossa onnistutaan. Valiokunta pitää samalla tärkeänä, että kierrätys ja kiertotalousajattelu eivät rajoitu vain mekaaniseen kierrätykseen. Osa muovijätteestä on materiaalikierrätykseen liian heikkolaatuista, ja valiokunta pitää tärkeänä selvittää myös muiden vaihtoehtojen, kuten kemiallisen kierrätyksen, mahdollisuuksia ja vaikutuksia.

Talousvaliokunta katsoo, ettei muovistrategia riittävästi pureudu siihen, miten kertakäyttömuovien kulutukseen puututaan. Kevään 2018 komissiolta on tosin odotettavissa ehdotus kertakäyttömuovien käytön rajoittamisesta. Talousvaliokunta katsoo, että keskeiseen asemaan tulisi nostaa kuluttajanäkökulmasta helpot ja kannustavat ratkaisut, kuten muovin kierrätyspisteiden kehittäminen, ja taloudelliset ohjaukeinoet. Paketti ei tässä vaiheessa ota yksityiskohtaisesti kantaa siihen, millaisilla ohjaukeinoilla muovin kysyntään, tuotantoon ja kierrätettävyyteen tulisi vaikuttaa. Muovien käyttöä tulee lisäksi tarkastella myös talouden ja teollisuudenalojen näkökulmasta: esimerkki alasta, jota tulisi arvioida kokonaisvaltaisemmin, on muovien käyttö rakentamisessa.

Kemikaali-, tuote- ja jätelainsäädännön rajapintatarkastelu

Eri lainsäädäntöalojen rajapintojen tarkastelu ja yhteensovittaminen on keskeinen osa kiertotalouden edistämistä. Talousvaliokunta painottaa, että kiertotalouden vauhdittaminen ja sen kehittymisen tosiasiallisten esteiden poistaminen edellyttävät laajaa ja läpileikkaavaa lainsäädäntötarkastelua. Tässä työssä tulisi nähdä sekä kansallisen että EU-tason sääntelyn ja yhtenäisten standardien merkitys. Kiertotalouden sisämarkkinoiden esteitä tulee poistaa ja innovatiivisten ratkaisujen markkinoillepääsyä helpottaa. Vaikka komission tarkastelussa mainitut lainsäädäntöalueet

Valiokunnan lausunto TaVL 10/2018 vp

ja komission esittämät kysymykset ovat keskeisiä, ne muodostavat vain osan kiertotaloutta koskevasta lainsäädännöllisestä viitekehystä. Suuri merkitys on lisäksi säännösten tehokkaalla kansallisella täytäntöönpanolla ja hankintalainsäädännön keinojen käytöllä kiertotaloutta edistävällä tavalla. Siksi esimerkiksi Suomessa hankintalaista poikkeavan jätelain vaikutuksia kiertotalouden kehitykseen on syytä seurata. Suomi on myös asettanut hankintalain soveltamisessa tavoitteeksi innovatiivisten hankintojen merkittävän osuuden.

Seurannan mittareista

Kiertotalouden seurannassa luotettavan mittariston kehittäminen on avainasemassa. Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston arvioon olemassa olevan tilastoperustan yhtenäisyyden haasteista. Jatkossa tulisi kehittää sellaisia indikaattoreita, jotka yhdistäisivät makrotaloudellista ja ympäristöjalanjälkitietoa ja tosiasiallisesti mittaisivat edistymistä talouden eri osa-alueilla. Tietopohjan oikeellisuuteen tulee voida luottaa, jotta mittarit ohjaisivat toimintaa oikeaan suuntaan. Tällä hetkellä seuranta vaikeuttavat myös erilaiset tulkinnat ja eritasoiset tilastot. Seurannassa keskeistä olisi myös lähestyä kiertotaloutta laajasti eikä keskittyä vain kierrätyksen tarkasteluun.

Kiertotalous EU-vaikuttamisen ja kansainvälisen yhteistyön prioriteettina

Talousvaliokunta on useissa asiayhteyksissä painottanut kiertotalouden merkitystä EU-vaikuttamisen horisontaalisena prioriteettina. Vaikka kiertotalouden toimintasuunnitelma on jo edennyt pitkälle, tehdyt toimenpiteet eivät ole tyhjentäviä, ja kiertotalouden painoarvo tulee jatkossa edelleen lisääntymään. Kiertotalous on myös osa laajempaa kokonaisuutta ja kytkeytyy läheisesti myös EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Talousvaliokunta katsoo, että kiertotaloutta tulee harkita myös Suomen tulevan EU-puheenjohtajakauden prioriteetiksi. Vaikka keskeisiä lainsäädäntöhankkeita kiertotalouden edistämiseksi toteutetaan jo nykyisen komission kaudella, tarve edistää kiertotaloutta ja arvioida asiaa koskevaa säädösympäristöä ei poistu. Kiertotalouden ja siihen liittyvän biotalouden edistämässä Suomen tulevalle EU-puheenjohtajakaudella olisi kyse myös laajan talouden ilmiön ja suomalaisen osaamisen näkyväksi tekemisestä eikä ainoastaan lainsäädäntöhankkeiden edistämisestä. Tätä korostaa myös puheenjohtajakauden ajoittuminen komission vaihtumisen ajankohtaan, jolloin keskiössä on tulevan komission työn painopisteiden ja ohjelman määrittely.

Talousvaliokunta kiinnittää samalla huomiota siihen, etteivät kiertotalous ja sitä koskeva vaikuttaminen saa rajoittua myöskään EU:n sisäiseen tarkasteluun: kiertotalous ja sen sääntelyn haasteet ja tasavertaiset kilpailuedellytykset ovat globaali kysymys. Kiertotalouden tavoitteiden toteutumisen kannalta ratkaisevaa on myös, miten kolmansista maista etäkaupan ja muiden kanalien kautta tulevat tuotteet saataisiin samojen velvoitteiden piiriin kuin EU:n ja Suomen markkinoilla olevat tuotteet.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto TaVL 10/2018 vp

Helsingissä 22.3.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen sin
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok (osittain)
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Martti Mölsä sin
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen